

การวิจารณ์งานเขียน

๑. ความหมายของการวิเคราะห์วรรณกรรม

การวิเคราะห์ หมายถึง การพิจารณาตรวจตรา แยกแยะ และประเมินค่า ซึ่งจะเกิดประโยชน์ต่อผู้วิเคราะห์ในการนำไป แสดงความคิดเห็น อภิปรายข้อเท็จจริงให้ผู้อื่นทราบ ด้วยว่าใคร เป็นผู้แต่ง เป็นเรื่องเกี่ยวกับอะไร มีประโยชน์อย่างไร ต่อใครบ้าง ผู้วิเคราะห์ มีความเห็นอย่างไร เรื่องที่อ่านมีคุณค่าด้านใดบ้าง และแต่ละด้านสามารถนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ต่อ ชีวิตประจำวันอย่างไรบ้าง

๒. แนวในการวิเคราะห์วรรณกรรม

การวิเคราะห์วรรณกรรมมีหลักเกณฑ์การปฏิบัติอย่างกว้าง
ทั้งนี้เพื่อให้ครอบคลุมงานเขียนทุกประเภท แต่ละประเภท ผู้
วิเคราะห์ต้องนำแนวการวิเคราะห์ไปปรับใช้ ให้เหมาะสมกับ
งานเขียนแต่ละชิ้นงานซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันไป ซึ่งประพนธ์
เรืองณรงค์ และคณะ (๒๕๔๕ : ๑๒๘) ได้ให้หลักเกณฑ์กว้าง ๆ
ในการวิเคราะห์วรรณกรรม ดังนี้

- ๒.๑ ความเป็นมาหรือประวัติของหนังสือและผู้แต่ง เพื่อช่วยให้วิเคราะห์ในส่วนอื่น ๆ
- ๒.๒ ลักษณะคำประพันธ์
- ๒.๓ เรื่องย่อ
- ๒.๔ เนื้อเรื่อง ให้วิเคราะห์เรื่องในหัวข้อต่อไปนี้ตามลำดับ โดยบางหัวข้ออาจจะมีหรือไม่มีก็ได้ตามความจำเป็น เช่น โครงเรื่อง ตัวละคร ฉาก วิธีการแต่ง ลักษณะการเดินทางเรื่อง การใช้ถ้อยคำ สำนวนในเรื่อง ท่วงทำนองการแต่ง วิธีคิดสร้างสรรค์ ทศนะหรือมุมมองของผู้เขียน เป็นต้น
- ๒.๕ แนวคิด จุดมุ่งหมาย เจตนาของผู้เขียนที่ฝากไว้ในเรื่อง ซึ่งต้องวิเคราะห์ออกมา
- ๒.๖ คุณค่าของวรรณกรรม โดยปกติแบ่งออกเป็น ๕ ด้านใหญ่ ๆ และกว้าง ๆ เพื่อความครอบคลุมในทุกประเด็น ซึ่งผู้วิเคราะห์ต้องไปแยกหัวข้อย่อยให้สอดคล้องกับลักษณะ ของหนังสือที่จะวิเคราะห์นั้น ๆ ตามความเหมาะสม

- **๓. การวิเคราะห์คุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรม**

การวิจารณ์ หมายถึง การพิจารณาเทคนิคหรือกลวิธีที่แสดงออกมานั้นให้เห็นว่าน่าคิด น่าสนใจ น่าติดตาม มีชั้นเชิงยกย่อนหรือตรงไปตรงมา องค์ประกอบใดมีคุณค่าน่าชมเชย องค์ประกอบใดน่าท้วงติงหรือบกพร่องอย่างไร การวิจารณ์สิ่งใดจึงต้องใช้ความรู้ มีเหตุผล มีหลักเกณฑ์ และมีความรอบคอบด้วย

การวิจารณ์งานประพันธ์ หมายถึง การพิจารณากลวิธีต่าง ๆ ทุกอย่างที่ปรากฏในงานเขียน ซึ่งผู้เขียนแสดงออกมาอย่างมีชั้นเชิง โดย ผู้วิจารณ์จะต้องแสดงเหตุผลที่จะชมเชย หรือชี้ข้อบกพร่องใด ๆ ลงไป

๓.๑ การพิจารณาคคุณค่าด้านวรรณศิลป์

“วรรณศิลป์” หมายถึง ลักษณะดีเด่นทางด้านวิธีแต่ง การเลือกใช้ ถ้อยคำ สำนวน ลีลา ประโยค และความเรียงต่าง ๆ ที่ประณีต งดงาม หรือมีรสชาติเหมาะสมกับเนื้อเรื่องเป็นอย่างดี วรรณกรรมที่ใช้วรรณศิลป์ ชั้นสูงนั้นจะทำให้คนอ่านได้รับผลในทางอารมณ์ความรู้สึก เช่น เกิดความ สดชื่น เบิกบาน ขบขัน เพลิดเพลีน ขบคิด เศร้าโศก ปลูกใจ หรืออารมณ์ ใดๆ ก็ตาม que ผู้เขียนต้องการสร้างให้เกิดขึ้นในตัวผู้อ่าน นั่นคือ วรรณศิลป์ ในงานเขียน ทำให้ผู้อ่าน เกิดความรู้สึกในจิตใจและเกิดจินตนาการสร้าง ภาพคิดในสมองได้ดี

๓.๒ การวิจารณ์คุณค่าด้านเนื้อหาสาระ แนวความคิด และกลวิธี นำเสนอ

งานประพันธ์ที่มีคุณค่าน่าสนใจนั้น นอกจากจะมีวิธีใช้ถ้อยคำภาษา และแสดงชั้นเชิง การแต่งอย่างดีแล้ว ยังต้องวิเคราะห์ถึงเนื้อหาสาระและ แนวความคิดที่มีประโยชน์ต่อคนอ่านอีกด้วย เนื้อหาสาระที่ดีนั้นอาจเป็นในแง่การให้ความรู้ ให้ความคิดเห็น คติ คำสอน ข้อเตือนใจ ชี้ช่องให้มองเห็น ความจริง ความดี ชี้ทางแก้ปัญหา แนะนำสิ่งที่ควรปฏิบัติหรือ สิ่งที่ควรละเว้น กลวิธีการเขียนอาจชี้แนะโดยตรงหรือทางอ้อมก็ได้แล้วแต่กลวิธีของผู้เขียนว่าจะทำได้แนบเนียนน่าสนใจเพียงใด

ข้อที่น่าสังเกตคือ งานเขียนที่ดีนั้นไม่จำเป็นต้องสอนศีลธรรมหรือ คุณธรรมโดยตรง ผู้เขียนอาจใช้กลวิธีต่าง ๆ เพื่อให้คนอ่านเกิดความคิดได้ ด้วยตนเอง ดังนั้นก่อนการวิจารณ์ คนอ่านจึงต้องพยายามทำความเข้าใจ จับความหมายและสรุปแนวความคิดทั้งหลายของผู้เขียนให้ได้เสียก่อน

๓.๓ การพิจารณาคคุณค่าด้านสังคม

การพิจารณาคคุณค่าด้านสังคมจากวรรณกรรม ผู้อ่านต้องค้นหาสาระก่อนว่าผู้เขียน ต้องการเสนอ “สาระ” อะไรให้กับผู้อ่านเป็นด้านดีหรือด้านเสียของสังคมและผู้อ่าน ต้องพิจารณาว่า ฟังปฏิบัติอย่างไร หรือได้แนวคิดอะไรบ้างจากการอ่านวรรณกรรมนั้น วรรณกรรมทุกเรื่องจะสะท้อนภาพชีวิตและสังคม ตัวอย่างเช่น วรรณกรรมเรื่องน้ำพุจะสะท้อนภาพสังคมวัยรุ่นที่ไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด จนเสียชีวิตในที่สุด

- ๓.๔ การนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

งานประพันธ์ย่อมประกอบด้วยถ้อยคำ เนื้อหาสาระและกลวิธีการเขียนแบบต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำงานประพันธ์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ เช่น ในแง่จดจำถ้อยคำสำนวนไปใช้ เพื่อความสนุกสนาน ความไพเราะ ส่วนเนื้อหาสาระอาจนำไปใช้ในแง่ได้คติข้อเตือนใจ ได้ความคิดเห็นที่มีประโยชน์ต่อชีวิต ครอบครัว สังคมและประเทศชาติ

การนำคุณค่าของงานประพันธ์ไปใช้ได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความสามารถและประสบการณ์ของผู้อ่าน ที่จะวิเคราะห์เพื่อเลือกจดจำคิดและนำไปใช้ตามกำลังความคิดของตน

- **การเขียนวิจารณ์** คือ การค้นหาข้อดีและข้อไม่ดีของ เรื่องที่จะวิจารณ์ ชี้ให้เห็นข้อบกพร่อง พร้อมทั้งเสนอแนว ทางแก้ไขให้ดีขึ้น เป็นการวิจารณ์ เพื่อสร้างสรรค์

ลักษณะของการวิจารณ์

1. การวิจารณ์เป็นการถ่ายทอดความคิดเห็น ซึ่งจุดเด่น จุดด้อย ตลอดจนความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ เช่น ผลงานด้าน ศิลปกรรม งานวรรณกรรม ข่าวสารบ้านเมือง เหตุการณ์ใน สังคม เรื่องราวของบุคคล เป็นต้น อย่างสมเหตุสมผล มีข้อมูล สันับสนุนความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา ไม่มีอคติต่อสิ่งที่ วิจารณ์ เช่น หนังสือที่เราจะวิจารณ์นั้นมีอะไร ให้เนื้อหาสาระ แก่ผู้อ่านมากน้อยเพียงใด เป็นต้น

2. เป็นข้อเขียนที่ชัดเจนในการบอกให้ผู้อ่านทราบถึงรายละเอียดของสิ่งนั้น ดังนั้นผู้วิจารณ์ต้องมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเรื่องที่วิจารณ์เป็นอย่างดี เช่น การวิจารณ์วรรณกรรม จะต้องรู้ว่าเป็นหนังสือประเภทใด ใครเป็นผู้แต่ง มีเนื้อเรื่อง วิธีการแต่ง การใช้ภาษาเป็นอย่างไร เป็นต้น แล้วจึงสามารถวินิจฉัยคุณค่าของสิ่งที่จะวิจารณ์ได้ว่าดีหรือไม่อย่างไร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านในการตัดสินใจเลือกชม เลือกซื้อ เลือกอ่านสิ่งนั้น

3. เป็นข้อเขียนที่อ่านแล้วเข้าใจง่าย น่าอ่าน ทำให้
ผู้อ่านติดตามอ่านจนจบ ใช้ถ้อยคำอย่างสร้างสรรค์ ไม่ใช่
ถ้อยคำในเชิงประจาน หรือโจมตีผู้เขียนอย่างรุนแรง นอกจากนี้
บทความที่ดีจะต้องให้ความรู้ ความคิด ข้อเสนอแนะ แก่ผู้อ่าน
ชี้ให้เห็นคุณค่าพิเศษที่อยู่ในงานเขียนเรื่องนั้น

โครงสร้างของบทวิจารณ์

1. **ชื่อเรื่อง (Title)** ควรตั้งชื่อเรื่องที่เรียกถึงความสนใจของผู้อ่านและสื่อความหมายได้ชัดเจน เช่น ตั้งชื่อตามชื่อหนังสือที่ต้องการวิจารณ์ ตั้งชื่อตามจุดมุ่งหมายของเรื่อง ตั้งชื่อด้วยการให้ประเด็นชวนคิด ชวนสงสัย เป็นต้น

2. **ความนำหรือประเด็นที่จะวิจารณ์ (Lead or Issue) หรือบทนำ** เป็นการเขียนนำเกี่ยวกับเรื่องที่จะวิจารณ์ เช่น ถ้าเป็นการวิจารณ์วรรณคดี ต้องบอก ชื่อวรรณคดี ผู้แต่ง ประเภท ความเป็นมาของเรื่อง และอาจเขียนอธิบายและจุดใจที่ทำให้ผู้วิจารณ์สนใจวรรณคดีเรื่องนี้

3. เนื้อเรื่อง (**Body**) เป็นส่วนแสดงความคิดเห็นและรายละเอียดในการวิจารณ์ โดยนำเสนอจุดเด่น และจุดบกพร่องของเรื่องอย่างมีหลักเกณฑ์และมีเหตุผล หากต้องการเล่าเรื่องย่อของวรรณคดีหรือวรรณกรรม ที่นำมาวิจารณ์ ควรเขียนเล่าเรื่องอย่างสั้นๆ เพราะการวิจารณ์ไม่ใช่การสรุปเรื่อง แต่เป็นการแสดงความคิดเห็นของผู้วิจารณ์ที่มีต่อวรรณคดีหรือวรรณกรรมเรื่องนั้น ผู้เขียนต้องการสื่อความหมายอะไรมายังผู้อ่านหนังสือ และสื่อให้ชัดเจนหรือไม่ อย่างไร